

CREATIVITY

Έρευνα γραφείου

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση (ανακοίνωση) αντανακλά τις απόψεις μόνο του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση αποσκοπεί στην κατανόηση των κύριων ομοιοτήτων και διαφορών στην καλλιτεχνική εκπαίδευση στις διάφορες χώρες εταίρους και των πιθανών εμποδίων στην πρόσβαση στην καλλιτεχνική εκπαίδευση. Εξετάζει επίσης τα πιθανά κενά δεξιοτήτων για τους νέους που προχωρούν από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή αποκτούν εργασία στις καλλιτεχνικές βιομηχανίες. Στο τέλος της έκθεσης παρατίθενται οι έρευνες των επιμέρους χωρών, οι οποίες αποτέλεσαν τη βάση για την παρούσα περίληψη, εάν απαιτείται αναφορά σε περισσότερες λεπτομέρειες για κάθε χώρα.

Επισκόπηση του ειδικού προγράμματος σπουδών της χώρας σε σχέση με τα καλλιτεχνικά μαθήματα στην τυπική εκπαίδευση μεταξύ 12 και 18 ετών

Σε αυτή την ενότητα κατανοήσαμε πώς τα εκπαιδευτικά συστήματα στις χώρες εταίρους διαφέρουν όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών για τις τέχνες και αποκτήσαμε επίσης μια εικόνα για το επίπεδο της αξίας που αποδίδεται στις τέχνες στην επίσημη εκπαίδευση για τις ηλικίες 12-18 ετών.

Όλα τα σχολικά συστήματα είχαν ως κοινό χαρακτηριστικό ότι η επίσημη εκπαίδευση μεταξύ των ηλικιών 12-18 χωρίζεται σε τουλάχιστον δύο στάδια με διαφορετική εστίαση και διδακτέα ύλη σε κάθε στάδιο. Τα περισσότερα συστήματα διαιρούνταν μεταξύ των ηλικιών 11-14 και 14-18 ετών, αν και ορισμένες χώρες διαιρούσαν τα στάδια αυτά περαιτέρω.

Σε όλες τις χώρες υπήρχε ένα ευρύ πρόγραμμα σπουδών για τις τέχνες στο στάδιο 11-14 που κάλυπτε κυρίως το θέατρο, τις καλές τέχνες και το σχέδιο και τη μουσική, αν και ορισμένες χώρες, όπως η Ιταλία και το Βέλγιο, είχαν ένα ευρύτερο πρόγραμμα σπουδών για τις τέχνες και η ορολογία για τους διάφορους τομείς διαφέρει ελαφρώς, γεγονός που υποδηλώνει ίσως διαφορετική εστίαση σε κάθε χώρα. Για παράδειγμα, σε χώρες όπως η Ιταλία και η Λιθουανία υπάρχει ειδική αναφορά στην εκμάθηση μουσικού οργάνου ως μέρος της επίσημης εκπαίδευσης, ενώ σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υπάρχει το ίδιο επίπεδο εστίασης σε αυτή τη δεξιότητα σε αυτή την ηλικία, εκτός αν οι μαθητές παρακολουθούν μαθήματα εκτός σχολείου.

Για τις ηλικίες 14-18 δίνεται πολύ μεγαλύτερη έμφαση στην επιλογή των μαθητών να επιλέξουν τα μαθήματα στα οποία θα εξειδικευτούν. Σε ορισμένες χώρες, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η διδασκαλία των τεχνών σταματά, εκτός αν οι μαθητές έχουν επιλέξει ειδικά ένα πρόγραμμα σπουδών σε ένα συγκεκριμένο καλλιτεχνικό αντικείμενο ή στην Ελλάδα δεν προσφέρονται καθόλου μαθήματα τέχνης. Ωστόσο, σε χώρες όπως η Ιταλία, ακόμη και αν οι φοιτητές επιλέξουν μια μη καλλιτεχνική ειδικότητα, πρέπει να διατηρήσουν έναν ορισμένο αριθμό ωρών διδασκαλίας καλλιτεχνικών μαθημάτων για άλλα τρία έως πέντε χρόνια σπουδών.

Η ποσότητα του υποχρεωτικού χρόνου για τις τέχνες για τις ηλικίες 14-18 αντικατοπτρίζεται επίσης στη γενική αξία που δίνουν τα σχολεία στην καλλιτεχνική εκπαίδευση. Η Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο δηλώνουν ότι υπήρξε σημαντική υποτίμηση των τεχνών τα τελευταία χρόνια και αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της επίσημης καλλιτεχνικής εκπαίδευσης στα σχολεία. Οι χώρες αυτές επικεντρώνονται πλέον κυρίως σε θέματα STEM, όπως τα μαθηματικά και οι φυσικές επιστήμες, και σε "κοινωνικές δεξιότητες". Ωστόσο, χώρες όπως η Λιθουανία και η Ιταλία μιλούν για το πώς η διδασκαλία των τεχνών είναι θεμελιώδους σημασίας για την επίσημη εκπαίδευση των νέων τους. Δίνεται μεγάλη έμφαση στην αξία της κατανόησης και της εμπειρίας του πολιτισμού και στο ότι οι

νέοι μαθαίνουν την αυτοέκφραση και ότι η διδασκαλία των καλλιτεχνικών μαθημάτων στις ηλικίες 12-18 ετών είναι το κλειδί για αυτό.

Η ποσότητα του προγράμματος σπουδών διαφέρει επίσης μεταξύ των χωρών. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο υπάρχουν μόνο μαθησιακοί στόχοι και κανένα καθορισμένο πρόγραμμα σπουδών, πράγμα που σημαίνει ότι εναπόκειται στο σχολείο ή στα σχολικά δίκτυα να αποφασίσουν τι θα διδάξουν για να διασφαλίσουν ότι οι μαθητές θα αποκτήσουν την εμπειρία και τις γνώσεις που χρειάζονται. Σε χώρες όπως η Λιθουανία υπάρχει ένα μείγμα καθορισμένου προγράμματος σπουδών (70%), αλλά το 30% καθορίζεται από το σχολείο ή τον εκπαιδευτικό. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Αυστρία, το πρόγραμμα σπουδών ορίζει επίσης πόσες ώρες κάθε γνωστικού αντικείμενου πρέπει να διδάσκονται σε κάθε σχολικό έτος.

Επισκόπηση των καλλιτεχνικών δεξιοτήτων/θεμάτων που διδάσκονται στην τυπική εκπαίδευση σε μη καλλιτεχνικά μαθήματα μεταξύ των ηλικιών 12-18 ετών

Οι καλλιτεχνικές δεξιότητες/θέματα που διδάσκονται σε μη καλλιτεχνικά μαθήματα στην επίσημη εκπαίδευση μεταξύ των ηλικιών 12-18 αντικατοπτρίζουν τα σχόλια των προηγούμενων ενοτήτων σχετικά με την υποτίμηση των τεχνών σε ορισμένες χώρες.

Τόσο στην Ελλάδα όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν διδάσκονται καλλιτεχνικές δεξιότητες/θέματα στα μη τυπικά καλλιτεχνικά μαθήματα. Και οι δύο περιγράφουν μια εστίαση στη γνώση σε μαθήματα που δεν βασίζονται ειδικά στις τέχνες.

Στις άλλες χώρες εταίρους, όλοι ήταν σε θέση να μιλήσουν για συγκεκριμένες δεξιότητες ή θέματα που σχετίζονται με τις τέχνες και διδάσκονται σε άλλα γνωστικά αντικείμενα, κυρίως γύρω από τη δημιουργικότητα και το σχεδιασμό. Στην Ιταλία υπάρχουν λιγότερα από αυτά, αλλά σε αντίθεση με τις άλλες χώρες, υπάρχει υποχρεωτική διδασκαλία καλλιτεχνικών μαθημάτων σε όλα τα στάδια της τυπικής εκπαίδευσης:

	Αυστρία	Βέλγιο	Ιταλία	Λιθουανία
Μαθηματικά	✓	✓		
Βιολογία	✓			✓
Χημεία	✓			✓
Φυσική	✓	✓		✓
Πληροφορική/τεχνολογία		✓		✓
Γλώσσες	✓	✓	✓	✓
Ανθρωπιστικές επιστήμες			✓	✓
Άλλα	✓	✓		✓

Επισκόπηση των τύπων επίσημων σχολείων/κολλεγίων για ηλικίες 12 έως 18 ετών και του προγράμματος σπουδών που παρέχουν.

Όλες οι χώρες έχουν διαφορετικά είδη επίσημων σχολείων με διαφορετικό πρόγραμμα σπουδών. Τα περισσότερα σχολεία έχουν κρατικά, ιδιωτικά, επαγγελματικά και σχολεία ειδικών αναγκών, με τα σχολεία ειδικών αναγκών να παρέχουν εκπαίδευση βασισμένη στις ανάγκες των μαθητών που φοιτούν.

Τόσο η Ελλάδα, όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία διαθέτουν ειδικές σχολές τεχνών για αυτή την ηλικιακή ομάδα, όπου οι μαθητές ειδικεύονται κυρίως στην επιλεγμένη τέχνη με σκοπό να ακολουθήσουν καριέρα στον τομέα τους. Τόσο στην Ελλάδα όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο οι σχολές αυτές υπάρχουν για όσους διαπρέπουν στον καλλιτεχνικό τους κλάδο και στο Ηνωμένο Βασίλειο οι σχολές αυτές εισάγονται με ακρόαση και είναι σχολεία που πληρώνουν δίδακτρα. Για την Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο αυτά δεν είναι ο κανόνας, ωστόσο στην Ιταλία αναμένεται για όλους τους μαθητές στα 14 τους χρόνια να επιλέξουν αν θα πάνε σε σχολείο που επικεντρώνεται στις τέχνες ή σε σχολείο που επικεντρώνεται στις επιστήμες/κλασικά μαθήματα.

Σε όλα τα κρατικά σχολεία υπάρχει μια ευρεία επισκόπηση του προγράμματος σπουδών εκτός από όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως στις παραπάνω ενότητες σχετικά με τις τέχνες.

Σε πολλές χώρες η επαγγελματική εκπαίδευση υπάρχει για να διαμορφώσει μια πιο πρακτική προσέγγιση της μάθησης σε συλ μαθητευόμενου για ορισμένα θέματα, όπως η ανθοκομία και η φωτογραφία.

Επισκόπηση της μη-τυπικής διδασκαλίας με βάση τις τέχνες στα σχολεία για μαθητές ηλικίας 12-18 ετών

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους οι διάφορες χώρες παρουσιάζουν τη μη τυπική διδασκαλία των τεχνών στα σχολεία για τις ηλικίες 12-18 ετών.

Οι περισσότερες χώρες ανέφεραν στις εκθέσεις τους ότι η μη τυπική διδασκαλία με βάση τις τέχνες συμβάλλει στη διδασκαλία κάποιων εκπαιδευτικών με μεθόδους διδασκαλίας, αλλά αυτό είναι κάτι που εξαρτάται από τον κάθε εκπαιδευτικό και δεν οργανώνεται από το σχολείο στο σύνολό του. Αυτό αφορούσε ιδιαίτερα την Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο που δήλωσαν ότι δεν υπήρχε επίσημη διδασκαλία βασισμένη στις τέχνες σε άλλα γνωστικά αντικείμενα, αλλά ήταν γνωστό ότι οι εκπαιδευτικοί στα μαθηματικά, τις θετικές και τις ανθρωπιστικές επιστήμες επέλεγαν περιστασιακά μια πιο δημιουργική μέθοδο διδασκαλίας.

Οι περισσότερες από τις χώρες δήλωσαν επίσης ότι τα σχολεία είχαν δεσμούς με διάφορους εξωτερικούς καλλιτεχνικούς οργανισμούς, όπως μουσεία και θέατρα, οι οποίοι συνέβαλαν στη μη τυπική διδασκαλία με βάση τις τέχνες. Αυτό ίσχυε ιδιαίτερα για την Ελλάδα, τη Λιθουανία και την Ιταλία. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Αυστρία αυτό διέφερε ανάλογα με το πόσο αγροτική ήταν η τοποθεσία του σχολείου, καθώς τα μουσεία και τα θέατρα με εκπαιδευτικά προγράμματα που συνδέονται με αυτά βρίσκονται κυρίως στις πόλεις. Η Λιθουανία και το Ηνωμένο Βασίλειο ανέφεραν επίσης δεσμούς με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα που συνεργάζονται με τα σχολεία για τη μη τυπική εκπαίδευση και, όπου είναι δυνατόν, αυτές οι μη τυπικές συνεδρίες συνδέονται με το πρόγραμμα σπουδών για να βοηθήσουν τη μάθηση αλλά και να αποκτήσουν πρόσθετη εμπειρία.

Εκτός από τα θέατρα και τα μουσεία, υπάρχουν επίσης μια σειρά διαφορετικών καλλιτεχνικών οργανισμών, όπως θεατρικές εταιρείες ή εκπαιδευτικοί οργανισμοί που πηγαίνουν στα σχολεία. Αυτοί μπορεί να διδάσκουν ειδικά δεξιότητες βασισμένες στις τέχνες ή να χρησιμοποιούν τις τέχνες ως μέθοδο για τη διδασκαλία θεμάτων ιθαγένειας.

Στην Αυστρία διαθέτουν χρόνο στο σχολικό ωρολόγιο πρόγραμμα για μη τυπική διδασκαλία τεχνών που βασίζεται σε δεξιότητες. Αυτό μπορεί να κυμαίνεται από τη συμμετοχή σε χορωδίες μέχρι την υφαντική χειροτεχνία, αλλά είναι πολύ πιο ελεύθερο από το επίσημο πρόγραμμα σπουδών για τις τέχνες.

Επισκόπηση των εξωσχολικών καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων για νέους 12-18 ετών

Όλες οι χώρες διαθέτουν μια σειρά από εξωσχολικές καλλιτεχνικές δραστηριότητες για 12-18 ετών, οι οποίες λαμβάνουν χώρα εντός και εκτός του επίσημου σχολικού πλαισίου.

Εντός του σχολείου, οι περισσότερες χώρες προβλέπουν τη λειτουργία πρόσθετων λεσχών στα καλλιτεχνικά μαθήματα, όπως ο χορός, η μουσική, οι καλές και εικαστικές τέχνες και το θέατρο, αν και η πρόβλεψη αυτών εξαρτάται από το σχολείο. Υπάρχει επίσης μια σειρά από ειδικούς στις τέχνες που πηγαίνουν στα σχολεία για ειδική διδασκαλία. Για παράδειγμα, διδασκαλία για ένα συγκεκριμένο μουσικό όργανο. Αυτές οι εξειδικευμένες διδασκαλίες φαίνεται να έχουν πρόσθετο κόστος για τις περισσότερες χώρες.

Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα για τη μη τυπική διδασκαλία, τα περισσότερα σχολεία έχουν συνδέσεις με θέατρα και μουσεία, τα οποία επίσης συμβάλλουν στην εξωσχολική παροχή. Αυτό θα μπορούσε να λάβει τη μορφή της διεξαγωγής μαθημάτων που συνδέονται άμεσα με την τυπική εκπαίδευση. Για παράδειγμα, στην Ιταλία, τα μουσεία και τα θέατρα συνεργάζονται περιστασιακά με το σχολείο στα μαθήματα που διοργανώνουν ως ανεξάρτητος καλλιτεχνικός οργανισμός. Εναλλακτικά, μπορούν να οργανώσουν μαθήματα ξεχωριστά από αυτά που διδάσκονται στην επίσημη εκπαίδευση.

Εκτός σχολείου, κάθε χώρα έχει διάφορες άλλες ευκαιρίες για εξωσχολικά καλλιτεχνικά προγράμματα. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο οι πολίτες μπορούν να εγγραφούν για καλλιτεχνική εκπαίδευση μερικής απασχόλησης σε διάφορους καλλιτεχνικούς κλάδους, όπου εργάζονται για την απόκτηση συγκεκριμένης πιστοποίησης. Μια παρόμοια μορφή μπορεί να παρατηρηθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο με τις σχολές χορού και μουσικής όπου οι μαθητές εργάζονται σε διάφορα επίπεδα της δημιουργικής τους ειδικότητας και ολοκληρώνουν εξετάσεις που δεν αποτελούν μέρος της επίσημης εκπαίδευσής τους.

Δεν πραγματοποιούνται όλα τα εξωσχολικά προγράμματα κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών και στην Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν πρόσθετα προγράμματα, ώστε οι νέοι να μπορούν να συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών. Τα προγράμματα αυτά μπορεί να διεξάγονται μερικές φορές από τα ίδια τα σχολεία ή από καλλιτεχνικούς οργανισμούς και ποικίλλουν ανάλογα με τις καλυπτόμενες τέχνες.

Επισκόπηση της κυβερνητικής στήριξης και χρηματοδότησης της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης

Το εύρος της χρηματοδότησης για την καλλιτεχνική εκπαίδευση ποικίλλει σημαντικά στις διάφορες χώρες.

Τόσο στην Ελλάδα όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο χρηματοδοτούνται τα βασικά στοιχεία της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης λόγω της υποτίμησης των τεχνών στην επίσημη εκπαίδευση. Στο Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε περικοπή της χρηματοδότησης κατά 50% στην περαιτέρω και ανώτερη εκπαίδευση (ηλικίας 16+). Σε όλες τις χώρες δίνονται χρήματα στα σχολεία για την κάλυψη των μισθών των εκπαιδευτικών και των σχολικών βιβλίων, αλλά ποικίλλει ανάλογα με τη χρηματοδότηση της εκάστοτε χώρας αν τυχόν πρόσθετο υλικό πρέπει να παρέχεται από τους μαθητές ή παρέχεται από το σχολείο ή από εναλλακτική παροχή. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα δεν υπάρχει πρόσθετη χρηματοδότηση ειδικά για τα σχολεία και στο Ηνωμένο Βασίλειο πρόσφατα δεν υπήρχαν τα οικονομικά μέσα, ούτε η προτεραιότητα για τα σχολεία να επενδύσουν σε σύγχρονες καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε ειδικούς καθηγητές καλλιτεχνικών μαθημάτων.

Κάθε χώρα φαίνεται να έχει διαφορετικές απαιτήσεις για την πρόσβαση σε πρόσθετη χρηματοδότηση. Για παράδειγμα, το Βέλγιο αναφέρει ότι πτυχές όπως το επίπεδο εκπαίδευσης της μητέρας ή η γλώσσα καταγωγής του μαθητή μπορεί να επηρεάσουν τη χρηματοδότηση. Οι περισσότερες χώρες έχουν τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά ως έναν από τους βασικούς λόγους για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης.

Οι ανεξάρτητοι καλλιτεχνικοί οργανισμοί πρέπει να εξασφαλίζουν τη δική τους χρηματοδότηση και πολλές από τις κυβερνήσεις έχουν σχέδια για τη χρηματοδότηση αυτών των πρόσθετων καλλιτεχνικών οργανισμών. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Λιθουανία μιλούν για τους φορείς χρηματοδότησης των τεχνών τους (Lithuanian Council for Culture και Arts Council) που διαθέτουν επιχορηγήσεις για τους καλλιτέχνες ή τους καλλιτεχνικούς οργανισμούς που μπορούν να υποβάλουν αίτηση. Και οι δύο φορείς χρηματοδότησης έχουν ένα τμήμα αφιερωμένο στην εκπαίδευση τόσο επίσημα όσο και ανεπίσημα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η λήψη επιχορήγησης από έναν από αυτούς τους φορείς χρηματοδότησης θα επέτρεπε επίσης στον οργανισμό να διεξάγει καλλιτεχνική εκπαίδευση χωρίς ή με ελάχιστο κόστος για τους νέους που την παρακολουθούν.

Επισκόπηση των θεμάτων πρόσβασης/διαφορετικότητας στην τυπική/άτυπη/εκτός προγράμματος εκπαίδευση

Ως αποτέλεσμα της έλλειψης χρηματοδότησης της επίσημης καλλιτεχνικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι περισσότερες από τις ευκαιρίες καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων εκτός της βασικής επίσημης καλλιτεχνικής παροχής έχουν κόστος για τους μαθητές. Αυτό σημαίνει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι ταξικές διαφορές επηρεάζουν την πρόσβαση των νέων στην πρόσθετη καλλιτεχνική εκπαίδευση. Η Αυστρία αναφέρει επίσης ότι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση μιας οικογένειας μπορεί να επηρεάσει το σχολείο στο οποίο μπορεί να εισαχθεί κανείς και, επομένως, τις διαθέσιμες καλλιτεχνικές ευκαιρίες. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, εάν ένα σχολείο έχει μαθητή από οικογένεια με χαμηλό εισόδημα, τότε το σχολείο λαμβάνει πρόσθετα χρήματα. Τα χρήματα αυτά μπορούν να διατεθούν για σχολικές εκδρομές, πρόσθετη μαθησιακή υποστήριξη ή, στην περίπτωση πολλών δημοτικών σχολείων, για μαθήματα

μουσικής, αλλά τελικά εξαρτάται από το σχολείο και τις ανάγκες του κάθε παιδιού πώς θα δαπανηθούν αυτά τα χρήματα.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως σε άλλες ενότητες, η τοποθεσία μπορεί να έχει αντίκτυπο στην προσβασιμότητα. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη ευκαιριών επειδή δεν υπάρχουν τόσα πολλά θέατρα ή μουσεία σε τοπικό επίπεδο, όπως αναφέρεται στην έκθεση της Αυστρίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Θα μπορούσε επίσης να οφείλεται στην ηλικία του κτιρίου. Για παράδειγμα, στην Ιταλία η φυσική προσβασιμότητα αποτελεί πρόβλημα για πολλά μουσεία.

Όσον αφορά την πρόσβαση στην επίσημη εκπαίδευση, όλα τα σχολεία πρέπει να παρέχουν "εύλογες προσαρμογές" για όλους τους τομείς του προγράμματος σπουδών, πράγμα που σημαίνει ότι όλοι οι μαθητές πρέπει να έχουν πρόσβαση σε κάποια μορφή καλλιτεχνικής εκπαίδευσης. Η ποσότητα της εξειδικευμένης υποστήριξης μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το σχολείο. Όπως αναφέρει η Ιταλία στην έκθεσή της, υπάρχει έλλειψη εκπαιδευτικών με ειδικές ανάγκες σε ορισμένα μέρη της Ιταλίας. Αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά την πρόσβαση των μαθητών σε όλους τους τομείς της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης.

Οι περισσότερες από τις χώρες εταίρους δήλωσαν ότι υπάρχουν κυβερνητικά προγράμματα που βοηθούν στην ένταξη, την πρόσβαση και την ποικιλομορφία στο πλαίσιο των τεχνών γενικά και της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης. Το Λιθουανικό Συμβούλιο Πολιτισμού και το Συμβούλιο Τεχνών του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν και τα δύο την πολυμορφία και την ένταξη ως μέρος των ειδικών στρατηγικών τους σχεδίων και το αντίστοιχο της Ιταλίας προωθεί επίσης την ένταξη στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα για φοιτητές με αναπηρίες και αλλοδαπούς φοιτητές.

Ορισμένοι τομείς που εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα σε ορισμένες χώρες περιλαμβάνουν την υποστήριξη με κινητικές αναπηρίες, τις αισθητηριακές αναπηρίες, και η Αυστρία αναφέρει ότι υπάρχουν επίσης σημάδια διαχωρισμού μεταξύ των δύο φύλων.

Επισκόπηση των αντιληπτών ελλείψεων δεξιοτήτων για τους φοιτητές που μετακινούνται προς τα ΑΕΙ και την απασχόληση

Σε πολλές χώρες, η γενική ζήτηση για καριέρες στις καλλιτεχνικές βιομηχανίες είναι σημαντικά μικρότερη από εκείνη άλλων βιομηχανιών. Αυτό σημαίνει ότι, ανεξάρτητα από τις ελλείψεις δεξιοτήτων, οι νέοι θα δυσκολευτούν πολύ περισσότερο να εξασφαλίσουν εργασία σε αυτούς τους τομείς, επειδή τείνει να υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι από ό,τι θέσεις εργασίας.

Αυτό επηρεάζει τους νέους με δύο τρόπους. Πρώτον, η εμπειρία είναι το κλειδί αν οι μαθητές θέλουν να εισέλθουν σε αυτόν τον ανταγωνιστικό τομέα απασχόλησης. Η Ιταλία, η Ελλάδα, η Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο μιλούν για τις ανταγωνιστικές και απαιτητικές διαδικασίες εισόδου στην επαγγελματική κατάρτιση και ένας από τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι θα ξεχωρίζουν από τους άλλους είναι το επίπεδο εμπειρίας που διαθέτουν. Η Ιταλία αναφέρει ότι υπάρχει γενικά πρόβλημα με τους φοιτητές που έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες για την απασχόληση μετά την ολοκλήρωση των περαιτέρω σπουδών και πολλά ανώτατα ιδρύματα προσπαθούν τώρα να εξασφαλίσουν εφαρμοσμένα τμήματα στα μαθήματα για να συρρικνώσουν το χάσμα δεξιοτήτων και να επιτρέψουν στους φοιτητές να αποκτήσουν περισσότερη εμπειρία. Το Βέλγιο αναφέρεται επίσης διεξοδικά στην έκθεσή του σε μια μελέτη που έδειξε ότι περίπου 1 στους 3 επαγγελματίες δηλώνει ότι δεν είναι ικανοποιημένος από τη θεωρητική προετοιμασία για την εργασία του στον τομέα των τεχνών και του πολιτισμού. Αυτό υποδηλώνει ότι η έλλειψη εμπειρίας αποτελεί πρόβλημα τόσο για τους εργοδότες όσο και για όσους προετοιμάζονται για εργασία. Η

Ελλάδα, η Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο μιλούν για το πώς μέρος της έλλειψης εμπειρίας οφείλεται στις ευκαιρίες που έχουν οι νέοι είτε λόγω του τύπου του σχολείου στο οποίο φοιτούν είτε λόγω της έλλειψης κονδυλίων για να παρακολουθήσουν πρόσθετη καλλιτεχνική κατάρτιση.

Δεύτερον, αυτό το ανταγωνιστικό περιβάλλον απαιτεί και άλλες δεξιότητες που δεν σχετίζονται με τον κλάδο για να μπορέσει κανείς να επιμείνει στον κλάδο και να είναι όσο το δυνατόν πιο απασχολήσιμος. Η Ελλάδα μιλάει για τα κενά σε δεξιότητες όπως η ρύθμιση στόχων προσανατολισμένων στην επίτευξη, η ικανότητα απόδοσης υπό πίεση και η αντιμετώπιση υψηλών επιπέδων στρες και άγχους. Το ίδιο ισχύει και για το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιταλία και την Αυστρία. Η έλλειψη γενικών δεξιοτήτων απασχολησιμότητας αντικατοπτρίζεται επίσης στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου υπάρχει σημαντικό κενό σε δεξιότητες όπως η προσωπική διαχείριση του χρόνου, οι επικοινωνιακές δεξιότητες, οι οικονομικές δεξιότητες και οι υποψήφιοι που υποβάλλουν αιτήσεις για θέσεις εργασίας χωρίς την απαραίτητη εμπειρία ή τις δεξιότητες για τη θέση εργασίας τόσο στον καλλιτεχνικό κλάδο όσο και στην απασχόληση γενικότερα.

Συμπέρασμα

Συμπερασματικά, υπάρχουν πολλές ομοιότητες στην καλλιτεχνική εκπαίδευση των διαφόρων χωρών εταίρων. Οι τέχνες αποτελούν μέρος της επίσημης εκπαίδευσης, αν και διαφέρουν σε ποιο βαθμό και για πόσο χρονικό διάστημα. Για τις περισσότερες χώρες υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές, είτε με τη μορφή μαθησιακών στόχων είτε με τη μορφή καθορισμένου προγράμματος σπουδών, για το περιεχόμενο που πρέπει να καλύπτεται. Επίσης, σε όλες τις χώρες, ακόμη και στις χώρες όπου δίνεται λιγότερη έμφαση στην επίσημη καλλιτεχνική εκπαίδευση, γίνεται αντιληπτή κάποια σύνδεση μεταξύ της διδασκαλίας των καλλιτεχνικών μαθημάτων και άλλων δεξιοτήτων. Για παράδειγμα, η διδασκαλία του δράματος αναπτύσσει δεξιότητες επικοινωνίας.

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι τέχνες στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας έχει αντίκτυπο στο πόσο τυπική καλλιτεχνική εκπαίδευση υπάρχει, στον τρόπο με τον οποίο διδάσκονται άλλα τυπικά μαθήματα και στο κόστος πρόσβασης στη μη τυπική ή εξωσχολική καλλιτεχνική εκπαίδευση. Υπάρχουν πολλές ομοιότητες στην Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο, τόσο όσον αφορά τα μαθήματα τέχνης που διδάσκονται στα σχολεία, την απαξίωση και τη χρηματοδότηση της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, τον ανταγωνιστικό χαρακτήρα της βιομηχανίας απασχόλησης στον τομέα των τεχνών, τα σχολεία που εξειδικεύονται σε τομείς καλλιτεχνικών θεμάτων και τον ελιτίστικο χαρακτήρα των τεχνών λόγω της μείωσης της παροχής τεχνών στα σχολεία και του κόστους των εξωσχολικών τεχνών. Αυτό έρχεται σε πλήρη αντίθεση με χώρες όπως η Λιθουανία και η Ιταλία που ενσωματώνουν τις τέχνες στα περισσότερα σχολικά μαθήματα, έχουν μεγαλύτερες δυνατότητες χρηματοδότησης και διασφαλίζουν ότι σε όλη την επίσημη εκπαίδευση υπάρχει δημιουργικότητα και ευκαιρίες στις τέχνες, επειδή τις θεωρούν ως κάτι σημαντικό τόσο από πολιτιστική άποψη όσο και για την ανάπτυξη των νέων.

Η πρόσβαση και η ένταξη φαίνεται να αποτελούν προτεραιότητες για όλες τις χώρες, αν και δεν είναι γνωστό σε ποιο βαθμό αυτό συμβαίνει στην επίσημη καλλιτεχνική εκπαίδευση. Τα κυριότερα κενά στις ευκαιρίες οφείλονται στη χρηματοδότηση (τόσο για τον οργανισμό όσο και για τον νέο) ή στην τοποθεσία. Τα κύρια κενά σε δεξιότητες είναι γενικά δεξιότητες απασχολησιμότητας ή εμπειρία στον επιλεγμένο καλλιτεχνικό κλάδο.